

78 91

A Művelődésügyi Minisztérium Szemléltető Filmkirendeltsége
diafilm sorozatából
301. szám.

S Z O V J E T U N I Ó, IV.

/A Szovjetunió övezetei. A mezőgazdaság üvezeti megoszlása./

**Földrajzi sorozat: 55.
Készült: 1955. évben.**

1. Uszó sarkvidéki kutatóállomás.

A mezőgazdasági termelés fontos feltétele a jó időjárás. Ennek alakulásában nagy szerepe van a sarkvidéki légtömegeknek. Ezek kiindulási helyének, a sarkvidéknek tanulmányozásában szovjet kutatóké a legnagyobb érdem. Uszó jégtáblákon meteorológiai állomást is szerelnek fel a sarkkutató állomás számára. A hős kutatók az egész évet a tengeren sodródó jégtáblán töltik. A szovjet haza minden támogatást megad az önfeláldozó kutatóknak. Képünk: helikopter új felszerelési eszközöket hoz az uszó sarki kutatóállomás számára.

2. Ujföld /Novaja Zemlja/ partvidékén.

A Jeges-tenger partvidékén szinte állandó az erős szél és igen gyakori a köd. A hőmérséklet korántsem olyan alacsony, mint Szibéria belső területeinek kontinentális téli hőmérséklete. Így a Lena-medencében és Verhojanszk környékén 50-70°-os hidegek is gyakoriak, a Jeges-tenger partvidékén, a tengervíz mérséklő hatása következtében, csak 20-30°-osak a legalacsonyabb hőmérsékletek. Utóbbiak mégis nehezebben viselhetők el, mert az állandó szél és köd itt csontig hatóvá teszi a hideget, ami ellen a szőrmeruha is alig véd. Képünk sarkvidéki partrészletet mutat Ujföldön, ahol néha jegesmedvét is lőnek, a távoli sarkvidék szigeteinek és jégtábláinak lakóját.

3. Téli táj Szahalinon.

Szahalin északi részén a téli tájkép már az erdős tundra vidékére emlékeztet. A hűvös Ohotszki-tenger ugyanis akadályozza a nyári felmelegedést, télen viszont a Szibéria belsejéből érkező monszun igen hideg légtömegeket szállít a szigetre.

4. A tajga és tundra határa.

A tajga észak felé egyre ritkul, végül felváltja a tundra. Képünk: a már megritkult erdő határa Kola félszigetén.

5. Görbe nyirfák az erdős tundrán.

A tundra nem teljesen fátlan. Törpe bokrok, sőt csenevész fák is élnek a tundrára jellemző mohák, zuzmók és a néhol található virágos növények között. A folyóvölgyekben pedig az erdő messze északra nyomul előre. A fák növése jellegzetes. Az állandó viharos szelek következtében a törzs meggömbül, sőt hurokszerűen csavarodik. Képünk: görbe nyirfák a kolai erdős tundra övezetében.

6. Veteményeskert a tundra és tajga határán.

A szovjet mezőgazdaság - felhasználva a micsurini biológia eredményeit - messze északra terjesztette ki a mezőgazdasági termelés határait. Képünk: veteményeskert Észak-Szibériában, a tajga- és tundraövezet határán. A háttérben látható az erdőövezet északi határa.

7. Fakitermelés a tajgában.

A Szovjetunió erdősegekben a Földnek leggazdagabb országa. A faki-termelés már a cári Oroszország egyik fontos gazdasági ága volt. Azóta a kitermelés megsokszorozódott, de a végtelen tajgában természetes úton is olyan méretű az utánnövés, hogy ez maga pótolná a kitermelt mennyiséget. Mégis gondos erdősitéssel is pótolják a faállományt, hogy gondoskodjanak a jövő szükségleteiről, s biztosítsák az erdőnek kedvező befolyását a vízgazdálkodásra és a helyi éghajlatra. Ugyanis az erdősités az egyik fontos eszköze az asztálythozó száritó szelek leküzdésének. Erdősítik a fátlan sztyeppvidéket is /erdősávok/. A fakitermelés ma már gépesítve folyik. Képünk: rönkrakodás emelődarus teherautókkal a tajgában.

8. Udege vadászok az usszuri-tajgában.

Szibéria és a Távols Kelet értékes terméke a nemes szörme. A tajgában vadon élő állatok szolgáltatják az egész világon keresett nyest-, nyuszt-, coboly-, hermelin-, mókus- és rókaprémet. Szibéria meghódítására is főleg a szörme csalogatta a XVI-XVII. század kozákjait. Ma a szörmés állatokat már szörmés állattenyésztő kollektívákban is tenyésztik, de ma is fontos foglalkozás a vadászat. A vadászok világhírű céllövők, a magas fákon tanyázó mókust szemmel lövik, hogy az értékes gereznát feleslegesen ne rongálják. Képünk udege vadászokat mutat. Az udegék a Szihote-Aliny vidékén élnek, szörmés állatokon kívül sok vaddisznót, foltos szarvast is lőnek és vadásznak az itt élő amuri tigrisre is.

9. Irtványföldek a fenyő-nyir tajgában.

A tajga európai területének jelentős részén már nagy irtványföldek terülnek el, ezek a földművelés területei. Főleg rozsot, lent, burgonyát termelnek, de a szovjethatalom alatt a tajga-öv irtványain is meghonosodott a buza, a gyümölcs és a zöldség.

10. Erdők és irtványok a lomberdő-övezetében.

A vegyes-lombos erdőövezet az európai tajgánál is erősebben megritkult, mindenütt nagy irtványok ékelődnek az erdők közé, ezek a legfontosabb rozs-, len- és burgonyatermelő területek. Jelentős az állattenyésztés is. A lomberdők övezetében nagy iparvidékek is beékelődnek. Képünk: lomberdők és irtványok egy Moszkva-környéki folyó teraszos völgyében.

11. Vegyes-lombos erdő a Vjatka környékén.

/A Vjatka a Káma mellékfolyója.

12. Fűves vetésforgó Belorussziában.

Belorusszia csapadékosabb és hűvösebb nyári éghajlata főleg a rozs-, burgonya- és lentermelésnek kedvez. Igen sok takarmányt is

termelnek, Belorusszia az állattenyésztésnek is egyik legfontosabb területe. A lentermelés erősen kihasználja a talajt. A talaj termőerejének helyreállításához eredményes eszköz a füves vetésforgó. A füves forgóban termelt fűfélék ugyanakkor sok takarmányt is biztosítanak az állattenyésztéshez. Képünk: egy belorussz kolhozban vizsgálják a füves vetésforgó eredményét.

13. Korszerű állattenyésztés Moszkva környékén.

A Szovjetunióban - a micsurini biológia felhasználásával - kitegyesztették a Föld legjobban tejelő szarvasmarha fajtáit. Az állattenyésztés nehéz műveleteit is gépesítették. Képünk: villanyvilágításos tehénistálló egy Moszkva-környéki kolhozban. A fejést is villamos erővel hajtott gépek segítségével végzik.

14. Kombájn éjjeli munkában.

A mezőgazdaság legfontosabb területe a sztyepp-övezet. Ennek az övezetnek talaja a világhírű csernozjom, a Föld legjobb talaja. A csernozjomon termelik a legtöbb búzát, kukoricát és cukorrépat. Ukrajnának csaknem egész területe a csernozjom övetembe esik. A búzatermés beérésekor éjjel-nappal aratnak az ukrain kolhozokban.

15. Védő erdősávok a Voronyezs környéki sztyeppvidéken.

Az erdős sztyepp-övezetben gyakoriak az aszályok. Különösen károsak a forró száraz szelek. Az aszály elleni küzdelem fontos eszközei az erdősávok.

16. Fiatal erdősáv Sztálingrád környékén.

17. Termés a Volga-Don-csatorna öntözéses körzetében.

A Volga-Don sztyeppvidék asztályainak káros hatását, az erdősávok és a füves vetésforgók mellett, csak az öntözés küszöböli ki teljesen. A Volga-Don-csatorna új nagy öntözéses körzetek kialakítását tette lehetővé. Képünk: kitűnő a termés a csatorna öntözéses körzeteiben. A háttérben a végtelennek látszó sztyepp.

18. Cséplés Ukrajnában.

A sztyepp-övezet a búzatermelés fő területe. A két előterében buzahegyek.

19. Kombájnok egy fiatal erdősáv mentén.

A szovjet mezőgazdaságban ma már gépek végzik azt a munkát, amit azelőtt az emberek csak legnagyobb fáradtság árán végeztek.

20. Gyapottermelés Ukrajnában.

A sztyepp-övezet déli része alkalmas a gyapottermelésre is. Ma már Ukrajna is fontos gyapottermelő körzet.

21. Gépesített mezőgazdaság a Kubany-alföldön.

A sztyepp-övezet egyik legtermékenyebb vidékén, a Kubany-alföldön főleg sok búzát termelnek. Képünk: nagyteljesítményű mezőgazdasági gépek a Kubany-alföld kolhozmezőin.

22. Datolyapálmák Gagriban /Kaukázus/.

A Fekete-tengernék a Kaukázus előtt fekvő partvidéke a Szovjetunió legfontosabb üdülő területe. Az északi hideg szelektől a Kaukázus magas gerince védi a partvidéket, a tenger közelsége viszont enyhíti a nyári hőséget. A partvidék Szovjetunióknak csapadékban is leggazdagabb területe. Télen is ismeretlen a fagy, a kellemes éghajlat alatt dus örökzöld növényzet tenyészik, sok a pálma és a Földközi-tenger vidékére jellemző növény. Itt van a Szovjetunió legjobb bortermő vidéke és bőven terem a citrom, narancs, füge, sőt még a datolyapálma is. Az üdülők szinte összeépült sora húzódik a hosszú partvidéken, valamennyi a dolgozók és a gyermekek üdülését szolgálja.

23. Virágzó alhavasi rét /rhododendron/ a Kaukázusban.

24. Ciprusok Szocsiban /Kaukázus/.

Az egyik üdülő parkja Szocsiban, a Kaukázus fekete-tengeri partvidékén. A magas, karcsu fák a mediterrán éghajlatu vidékekre jellemző ciprusok.

25. Teatermelés Gruziában.

A Kaukázus meleg /mediterrán/ éghajlatu déli lejtővidékén már nagyban folyik a tea termelése is.

26. Teaszüret a Kaukázus-vidéken.

27. Teaszüret Adzsarisztánban. /Kaukázus vidékén./

28. Hegyi legelő az Altajban.

A Szovjetunió déli határán húzódó magashegységek alhavasi legelőit a legeltető állattenyésztés hasznosítja.

29. Legeltető állattenyésztés az Altajban.

30. Dolgozik a kombájn az észak-kazahsztáni szűzföldeken.

Kazahsztán északi része benyúlik a stjepp-övezetbe. Itt kitűnő fekete és barna mezősi talajok alakultak ki. Néhány éve itt még sokmillió hektár kitűnő föld volt feltöltetlen, az ún. "parlagföldek" vagy "szűzföldek". A szovjet mezőgazdaság legutóbbi fejlődésének egyik legfontosabb eredménye ezeknek a földeknek művelés alá vétele. A buza terméseredménye a tápanyagokban gazdag talajon kimagasló.

31. Üzbek gyapotszedők.

Uzbekisztán a Szovjetunió legfontosabb gyapottermelő köztársasága, gyapottermelése ma már meghaladja egész Indiáét. A magas hegységek csapadékosabb területéről a folyók a sivatagokra futnak ki, ahol ezelőtt azok vizét elnyelte a homok. Ma a vizet öntözési termelésre hasznosítják. Az uzbekisztáni gyapottermelés is ilyen öntözött földeken folyik, legtöbb helyen ott, ahol még nemrég sivatag volt. Minősége vetekedik az egyiptomi gyapotéval. Képünk uzbek gyapotszedőket mutat, népviseletben.

32. Gépesített gyapotszedés.

A gyapottermelést Uzbekisztánban és Türkmeniában is teljesen gépesítették.

33. Gyapotszedőgép Uzbekisztanban.

A bonyolult szerkezetű gyapotszedőgépet a Szovjetunióban gyártják.

34. Gyapotszűret Uzbekisztanban.

Elevátor viszi a hatalmas gyapótbálákat a szállítóhelyre.

35. Alma-aszaló Kazahsztanban.

A gyümölcstermelés egyik fő központja Taskent. Taskent a Tien-San lábánál, a Kizil-Kum sivatag szélén fekszik. A hegységből itt lép ki a sivatagba a Csircsik folyó, melynek vizét öntözésre használva, virágzó gyapot- és gyümölcstermelő oázissá varázsolták a sivatagot. Taskent gyümölcstermelése országos jelentőségű.

36. Tevék a Kara-Kumban.

A Kara-Kum sivatagban a fő közlekedési és szállító "eszköz" a tevé. Egész életmódja a száraz sztyepphez és a sivataghoz alkalmazkodott.

37. Tavasz a Kara-Kumban.

A Szovjetunió sivatagjaiban tavasszal szinompás virágos növények is megjelennek, de tenyészidejük csak néhány hét.

38. Almaszűret Kazahsztan déli részén.

Kazahsztan és Szovjet Közép-Ázsia sivatagi-félsivatagi éghajlatának termelési szempontból értékes vonásai is vannak, ilyen pl. a sok napsütés. Különösen kedvező ez a gyümölcstermelésre. A gyümölcs jó íze, zamata és magas cukortartalma ugyanis főleg a sok napsütés eredménye. Olyan magas cukortartalmu barackot, körtét és sárgadinnyét termelnek, hogy azokat az ugyancsak helyben termelt citrom levével savanyítva élvezik. A gyümölcstermeléshez a vizet öntözőrendszerek szolgáltatják. Különösen kiemelkedik a gyümölcstermelésben Turkmenia és Kazahsztan déli része.

39. Öntözött gyümölcsös a sivatag szélén.

A gyümölcstermelés Kazahsztan egyik fontos termelési ága. Különösen híres Kazahsztan almája. Az alma szó is innen terjedt el a török-tatár nyelvekben, a török-tatár népekkel való keveredés folytán a magyar nyelvben is. Kazahsztan fővárosa Alma-Ata - azt jelenti: "az almák atyja."

40. Állattenyésztés Uzbekisztanban.

Kazahsztanban és Uzbekisztanban igen jelentős az állattenyésztés. A tejelő és húsfélék mellett nagy mennyiségű gyapjas és szőrmés állatot is tenyésztenek. Legkiemelkedőbb a világhírű "karakül", a fiatal karakül bárányok prémje. Az állattenyésztés a félsivatagokban és rövidfűvű sztyepeken folyik. A cári időkben Közép-Ázsia és Kazahsztan a nomád állattenyésztők területe volt, az egész nép legelőről-legelőre követte a nyájakat. A népek a szovjet hatalom idején letelepedtek, iparral és öntözéses földműveléssel foglalkoznak. A hatalmas legelőkön pedig az állattenyésztő kolhozok pásztorai kísérik az állatállományt. Az állattenyésztő kolhozok ma már téli takarmányt is gyűjtenek, ezzel biztosítják az állatállományt a cári időkben telenként gyakori tömeges pusztulástól. Az állattenyésztést állatorvosok és zootechnikusok irányítják. Az állatállomány így megsokszorozódott.

Készült: Felsőoktatási Jegyzetellátó V.nál, F.v. Heitter Imre